

۲۴۸۸۲۴۰

۲۴۹.۷۵۷

۲۴۸

دکتر محمد صادق

۲

صندوق‌های بازنشستگی کشور
(مبانی نظری، چالش‌ها و رویکردهای اصلاحی)

دکتر محمد صادق

خرداد ماه ۱۴۰۳

شناسنامه کتاب

سر شناسه: صادقی، محمد، ۱۳۴۱

عنوان و نام پدیدآور: صندوق‌های بازنشستگی کشور (مبانی نظری، چالش‌ها و

رویکردهای اصلاحی) / محمد صادقی

مشخصات نشر: تهران: فוזان کتاب، خرداد ماه ۱۴۰۳

مشخصات ظاهری: ۲۴۶ ص، مصور، جدول

شماره شابک: ۳-۷۸-۵۸۶۹-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: صندوق‌های بازنشستگی - ایران

Pension trusts, Iran

صندوق بازنشستگی کشوری

بازنشستگی - قوانین و مقررات - ایران

Retirement, Law and Legislation, Iran

رده بندی کنگره: ۹ الف / HDV

رده بندی دیویی: ۳۴۱/۲۵۲۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۵۱۴۴۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

قیمت: ۲۵۰ هزار تومان

تیراژ: ۵۵۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

آدرس: تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهید لبافی نژاد

- نرسیده به خیابان کارگر جنوبی - کوچه درخشان - بلاک ۲ - واحد ۲

شماره تلفن: ۶۶۴۰۸۵۰۱ و ۶۶۴۹۰۳۰۹ و ۰۹۱۲۶۸۶۰۸۲۳

WEB: WWW.FOZHANPUB.IR

Email: fozhan.pub@yahoo.com

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

پیشگفتار ۱۶ - ۱۳

فصل ۱- مبانی نظری طرح‌های بازنشتی ۱۷ - ۳۵

۱۹	مقدمه
۱۹	اهداف نظام بازنشتی و کارکردهای آن
۲۰	طبقه‌بندی‌های جهانی سیستم‌های بازنشتی
۲۰	طبقه‌بندی اول - طبقه‌بندی جهانی
۲۰	طبقه‌بندی دوم - مدل بازنشتی بانک جهانی
۲۰	طبقه‌بندی سوم - طبقه‌بندی سازمان بین‌المللی کار
۲۱	طبقه‌بندی چهارم - طبقه‌بندی‌های جدید بانک جهانی
۲۱	طبقه‌بندی پنجم - طبقه‌بندی DAFE
۲۱	جنبه‌های اصلی طرح‌های بازنشتی
۲۱	سیستم‌های بازنشتی چند لایه
۲۱	لایه اول - حداقل حمایت‌های اجتماعی
۲۲	لایه دوم - صندوق‌های مکمل
۲۲	لایه سوم - بیمه‌های انفرادی
۲۲	انواع طرح‌های بازنشتی
۲۳	۱- طرح‌های دولت - پشتیبان
۲۳	۲- طرح‌های کارفرما - پشتیبان
۲۳	الف- طرح‌های مشروط
۲۴	ب- طرح‌های نامحدود
۲۴	۳- طرح‌های شخصی
۲۵	۴- سالیانه‌ها
۲۶	طرح‌های بازنشتی عمومی و خصوصی
۲۶	۱- طرح‌های بازنشتی عمومی
۲۶	۲- طرح‌های بازنشتی خصوصی
۲۹	اصول پیشنهادی سازمان بین‌المللی ناظران بازنشتی
۳۰	سامانه‌های رایج بازنشتی
۳۰	۱- نظام بازنشتی مزایای تعریف شده

۳۱	۲- نظام بازنشستگی کشور تعریف شده
۳۱	الف- روش ذخیره گذاری کامل
۳۲	ب- نظام بازنشستگی DC - PAYG
۳۲	نظام‌های مستمری در کشورهای مختلف دنیا
۳۳	۱- مستمری‌های بازتوزیعی
۳۳	الف- مستمری‌های پایه
۳۳	ب- مستمری‌های خاص
۳۴	ج- حداقل مستمری
۳۴	۲- بیمه اجباری
۳۴	الف - مزایای معین
۳۵	ب- حق بیمه معین

فصل ۲ - آشنایی با انواع صندوق‌های بازنشستگی ۵۴ - ۳۷

۳۹	مقدمه
۳۹	نقش صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۰	اهداف صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۰	اهمیت صندوق‌های بازنشستگی
۴۱	کارکردهای صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۱	ذی نفعان صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۲	طبقه‌بندی انواع صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۲	الف- از نظر تامین منابع مالی
۴۲	ب- از نظر سیستم پرداخت
۴۳	ج- از نظر مالکیت
۴۳	د- از نظر نحوه عضویت
۴۳	۱- صندوق‌های باز (عام)
۴۳	۲- صندوق‌های بسته
۴۴	نظام‌های مستمری در ایران
۴۵	انواع صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۶	۱- صندوق‌های بازنشستگی عمومی (دولتی)
۴۶	۲- صندوق‌های بازنشستگی عمومی (غیر دولتی)
۴۶	۳- صندوق‌های بازنشستگی خصوصی و یا صنفی - اختصاصی
۴۷	مراجع تاسیس صندوق‌های بازنشستگی کشور
۴۷	۱- تصویب مجلس قانون گذاری (ملی - شورای اسلامی)
۴۹	۲- تصویب هیات وزیران
۴۹	۳- مصوبات درون سازمانی (تصمیم ارکان اداری سازمان‌ها)

قوانین و مقررات بازنشستگی در کشور	۴۹
تدوین مقررات اجرایی صندوق های بازنشستگی	۵۴

فصل ۳ - سیستم بازنشستگی مطلوب (مدیریت عوامل موثر) ۸۹ - ۵۵

مقدمه	۵۷
۱- سن بازنشستگی	۵۷
۲- امید به زندگی	۶۵
۳- شاخص جهانی حمایت از سالمندی	۷۵
۴- شاخص جهانی بازنشستگی ملیورن مرسر	۸۰
۵- حقوق بازنشستگی (نرخ جایگزینی)	۸۷

فصل ۴ - گزارش های اکچوئری در صندوق های بازنشستگی ۱۰۰ - ۹۱

مقدمه	۹۳
اهداف محاسبات اکچوئریال در صندوق های بازنشستگی	۹۳
الف- بررسی پایداری صندوق	۹۴
ب- اهداف حسابداری	۹۴
توابع پایه ای اکچوئریال	۹۴
۱- تابع بقا	۹۴
۲- نرخ تنزیل	۹۵
۳- تابع دستمزد	۹۵
۴- مستمری ها	۹۵
روش های محاسبه اکچوئریال در صندوق های بازنشستگی	۹۵
روش اول- گذشته نگر	۹۵
روش دوم - آینده نگر	۹۵
انواع روش های محاسبات اکچوئریال در صندوق های بازنشستگی	۹۶
۱- روش های انفرادی	۹۶
۲- روش های گروهی	۹۶
معیارهای انتخاب روش محاسبات اکچوئریال صندوق های بازنشستگی	۹۷
ساختار گزارش های اکچوئری در صندوق های بازنشستگی	۹۷
عوامل و پارامترهای موثر در محاسبات اکچوئری	۹۹
۱- عدم قطعیت پیش بینی ها	۹۹
۲- فرضیات مربوط به آینده	۹۹
درآمدها و هزینه های آتی صندوق های بازنشستگی در گزارش های اکچوئری	۹۹
شاخص های عملیاتی صندوق های بازنشستگی کشور	۱۰۰

فصل ۵- معرفی صندوق‌های بازنشستگی کشور ۱۷۲ - ۱۰۱

۱۰۳	 مقدمه
۱۰۳	 سهم صندوق‌های بازنشستگی کشور در پوشش بیمه‌ای جمعیت
۱۰۵	 صندوق‌های بازنشستگی کشور
۱۰۹	 ۱- صندوق بازنشستگی بیمه ایران
۱۱۰	 ۲- صندوق بازنشستگی، پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت
۱۱۴	 ۳- صندوق بازنشستگی سازمان صدا و سیما
۱۱۵	 ۴- صندوق بازنشستگی بانک مرکزی
۱۱۶	 ۵- صندوق بازنشستگی کارکنان بیمه مرکزی ایران
۱۱۷	 ۶- صندوق بازنشستگی شهرداری‌ها
۱۲۰	 ۷- موسسه صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد
۱۲۵	 ۸- صندوق بازنشستگی بنادر و دریانوردی
۱۲۶	 ۹- صندوق بازنشستگی و وظیفه مستخدمین ثابت شهرداری تهران
۱۲۹	 ۱۰- صندوق بازنشستگی کشوری
۱۴۱	 ۱۱- صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی
۱۴۸	 ۱۲- صندوق حمایت و برابری بازنشستگان آینده ساز
۱۵۰	 ۱۳- صندوق حمایت و کلا و کارکنان بازنشستگی
۱۵۳	 ۱۴- صندوق بازنشستگی شرکت مخابرات
۱۵۵	 ۱۵- صندوق بازنشستگی و وظیفه مستخدمین هواپیمایی (هما)
۱۵۷	 ۱۶- صندوق بازنشستگی کارکنان بانک‌ها
۱۶۱	 ۱۷- صندوق بازنشستگی صنایع مس ایران
۱۶۲	 ۱۸- صندوق تأمین معذوریت از کار و از کار افتادگی و وظیفه اعضای
۱۶۵	 ۱۹- صندوق بازنشستگی مستخدمین وزارت اطلاعات
۱۶۶	 ۲۰- سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح (ساتا)
۱۶۹	 ۲۱- صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر

فصل ۶- بررسی پایداری صندوق‌های بازنشستگی کشور ۱۹۱ - ۱۷۳

۱۷۵	 مقدمه
۱۷۵	 ۱- ضریب پوشش
۱۷۷	 ۲- ضریب نفوذ
۱۷۹	 ۳- میانگین سنی بیمه پردازان
۱۸۰	 ۴- میانگین سن برقراری احکام بازنشستگی، فوت و از کار افتادگی
۱۸۲	 ۵- بار تکفل

۱۸۳	۶- کفایت حقوق و مزایا
۱۸۵	۷- پایداری مالی
۱۸۵	الف- نسبت منابع به مصارف
۱۸۶	ب- نسبت پشتیبانی
۱۹۰	ج- نرخ جایگزینی
۱۹۱	د- مستمری نسبی

فصل ۷- چالش‌ها و رویکردهای اصلاحی صندوق‌های بازنشستگی کشور ۲۰۴ - ۱۹۳

۱۹۵	مقدمه
۱۹۵	چالش‌های صندوق‌های بازنشستگی کشور
۲۰۱	نتایج چالش‌ها
۲۰۲	راه‌کارهای بهبود وضعیت
۲۰۲	الف- اقدامات کوتاه‌مدت
۲۰۳	ب- اقدامات میان‌مدت
۲۰۴	ج- اقدامات بلندمدت
۲۰۴	توصیه بانک جهانی و سازمان بین‌المللی کار به کشورها در زمینه اصلاحات بازنشستگی

فصل ۸- منابع و مآخذ ۲۱۱ - ۲۰۵

فصل ۹- پیوست‌ها ۲۴۵ - ۲۱۳

۲۱۵	پیوست شماره ۱- استاندارد حسابداری شماره ۲۷ - طرح‌های مزایای بازنشستگی
۲۲۳	پیوست شماره ۲- سیستم بازنشستگی تکمیلی شهرداری تهران
۲۲۷	پیوست شماره ۳- آئین‌نامه اجرایی سیستم بازنشستگی تکمیلی شهرداری تهران

پیشگفتار

با آغاز انقلاب صنعتی و رشد جنبش‌های کارگری و پیدایش بحران‌های اقتصادی، تفکر حمایت از کارگران و کارکنان تقویت گردید. یکی از روش‌های حمایت از نیروهای انسانی به منظور افزایش تولید و کسب سود بیشتر، همراه با رضایت و خرسندی نیروی کار، طرح‌های بیمه‌ای و بازنشستگی است.

نظام بازنشستگی در مقررات اداری و استخدامی بخش دولتی و بخش خصوصی در تمام کشورهای دنیا جایگاه ویژه‌ای دارد. در سه دهه آخر قرن بیستم، جهان تحولی شگرف را در نظام‌های بازنشستگی از طریق ایجاد صندوق‌های بازنشستگی (دولتی، خصوصی، شرکتی، حساب‌های انفرادی و ...) شاهد بوده است.

صندوق‌های بازنشستگی یکی از مهمترین موسسات مالی در کشورها هستند و عملکرد آنها در شرایط اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... جامعه بسیار موثر است.

بنا بر گزارش اکونومیست، بر پایه تخمین‌ها، انجام شده توسط مورگان استنلی، در سال ۲۰۰۸ مجموع دارایی‌های صندوق‌های بازنشستگی در سراسر جهان، در حدود ۲۰ تریلیون دلار برآورد شده که بزرگتر از تمامی نهادهای سرمایه‌گذاری مانند صندوق سرمایه‌گذاری مشترک، شرکت‌های بیمه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، سهام اختصاصی یا صندوق بازنشستگی می‌باشد. (ویکی پدیا،

دانشنامه آزاد، به نقل از The Economist, Jan ۱۷, ۲۰۰۸)

این صندوق‌ها از طریق پرداخت مزایای بازنشستگی بر سرنوشت میلیون‌ها نفر (بازنشستگان و خانواده آنان) اثر می‌گذارند. پرداخت مزایای بازنشستگی (مبتنی بر مزایای تعریف شده یا مبتنی بر حق بیمه معین و ...) منوط به تامین منابع و اداره بهینه این منابع است.

در مقاله نامه شماره ۱۰۲ سازمان بین‌المللی کار، تامین اجتماعی اینگونه تعریف شده است:

" تامین اجتماعی به منزله حمایتی است که در جامعه در قبال پریشانی‌های اجتماعی و اقتصادی پدید آمده به واسطه قطع یا کاهش شدید درآمد افراد ناشی از بیماری، بارداری، حوادث و بیماری‌های ناشی از کار، سالمندی، بیکاری، از کار افتادگی، فوت و همچنین ناشی از افزایش هزینه‌های درمان و نگهداری خانواده (عائله مندی) به اعضای تحت پوشش خود ارائه می‌دهد."

نظام بازنشستگی نوعی سیستم انگیزشی است که امنیت زندگی آینده کارکنان و خانواده آنان را تامین می‌کند و نقش مهمی در آرامش خاطر و اطمینان فرد در زمان سالخوردگی دارد. بازنشستگی در لوی مفهوم تامین اجتماعی شکل گرفته است.

در ایران نیز تامین کارکنان دولت و خانواده آنان همزمان با استقرار و گسترش دستگاه‌های اجرایی دولتی، مورد توجه قرار گرفت و قوانین و مقررات متعددی در این خصوص نگاشته شد.

در سال ۱۲۸۷ در قانون وظایف و برای اولین بار، برقراری "حقوق وظیفه" برای ورثه کارکنان دولت مورد توجه قرار گرفت و بر اساس آن صرفاً بازماندگان کارمندان رسمی دولت، "حق تقاعد" (حقوق بازنشستگی) دریافت می کردند. در این قانون برای ایام سالخوردگی و از کار افتادگی کارکنان، حقوقی پیش بینی نشده بود. متعاقباً و پس از تصویب نخستین قانون استخدام کشوری در سال ۱۳۰۱ پرداخت حقوق بازنشستگی مورد نظر قرار گرفت و در حقیقت "نظام بازنشستگی در کشور" راه اندازی شد.

با گذشت زمان، در این قانون اصلاحات متعددی انجام شد و قوانین جدیدی نیز برای حمایت از کارکنان و خانواده آنان به تصویب رسید. در بخش خصوصی نیز ابتدا حفظ نیروی کار از خطرات و حوادث ناشی از کار مورد توجه قرار گرفت و سپس پرداخت مستمری بازنشستگی و از کار افتادگی با مشارکت کارفرمایان و دولت در نظر گرفته شد.

صندوق های بازنشستگی از سال ۱۳۱۷ به بعد، یکی پس از دیگری به منظور حمایت از کارکنان تحت پوشش خود تاسیس شدند. صندوق بازنشستگی بیمه ایران در سال ۱۳۱۷، صندوق بازنشستگی صنعت نفت در سال ۱۳۲۶، صندوق آتیه کارکنان رادیو و تلویزیون (صدا و سیما) در سال ۱۳۳۷، صندوق بازنشستگی بانک مرکزی در سال ۱۳۴۱، صندوق بازنشستگی بیمه مرکزی ایران در سال ۱۳۵۰، صندوق بازنشستگی شهرداری ها در سال ۱۳۵۱، صندوق بازنشستگی فولاد در سال ۱۳۵۳، صندوق بازنشستگی و دریانوردی در سال ۱۳۵۳، صندوق بازنشستگی شهرداری تهران در سال ۱۳۵۳، صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی در سال ۱۳۵۴ و ... شکل گرفتند. این صندوق ها از نظر منابع مالی، از نظر سیستم پرداخت، از نظر مالکیت و از نظر نحوه عضویت اعضا تفاوت های زیادی دارند. پس از انقلاب و در قانون اساسی و در اصل ۲۹ آمده است:

"برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کار افتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی و دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای یکایک افراد کشور تامین کند."

در قانون نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۱ (ماده ۲) تامین اجتماعی به سه حوزه:

الف- حوزه بیمه ای (شامل بخش بیمه های اجتماعی نظیر بازنشستگی، بیکاری، حوادث و سوانح، از کار افتادگی و بازماندگان، بیمه های درمانی شامل همگانی و تکمیلی)

ب- حوزه حمایتی و توانبخشی (خدمات حمایتی، اعطای یارانه، کمک های مالی به افراد و خانواده های نیازمند)

ج- حوزه امدادی (امداد، نجات)

تقسیم شده است.

در همین قانون (ماده ۹) سیاست‌های اجرایی نظام تامین اجتماعی شامل جامعیت، کفایت، فراگیری، پیشگیری، توانمندسازی، کارگستری، نیازمندیابی فعال و ... مورد تاکید و تصریح قرار گرفته است.

صندوق‌های بیمه و بازنشستگی کشور در حال حاضر بالغ بر ۷۵ درصد از جمعیت ۸۰ میلیونی کشور (حدود ۶۰ میلیون نفر - اصلی و تبعی) را تحت پوشش حمایت‌های خود قرار داده‌اند. این صندوق‌ها به منظور حمایت از اعضا در ایام پیری، بیماری، از کار افتادگی، بیکاری، فوت و ... برنامه‌های بیمه و بازنشستگی خود را بر اساس اصول و قواعد بیمه‌ای به اجرا می‌گذارند.

بر اساس استاندارد شماره ۲۷ حسابداری، "صندوق بازنشستگی، شخصیت حقوقی مستقلی است که تحت عناوینی مانند صندوق، سازمان، موسسه و غیره بر اساس قانون، اساسنامه یا دستورالعمل خاص، در حوزه تامین مزایای بازنشستگی اعضا فعالیت می‌کند."

بر اساس قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ "صندوق بازنشستگی، صندوق سرمایه‌گذاری است که با استفاده از طرح‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، مزایای تکمیلی را برای دوران بازنشستگی اعضای صندوق فراهم می‌کند."

صندوق‌های بازنشستگی ابزار مهمی برای تامین آتیه مردم هر کشور محسوب می‌شوند. این صندوق‌ها به دلیل حجم بسیار زیاد منابع و دارایی‌ها، گردش مالی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری بسیار زیاد، نقش تعیین کننده‌ای در بازارهای مالی هر کشور خصوصاً بازار سرمایه دارند. این صندوق‌ها معمولاً بیشترین دارایی‌ها را در مقایسه با سایر واسطه‌های مالی مدیریت می‌کنند. صندوق‌های بازنشستگی در بازارهای سهام، اوراق قرضه، اوراق بهادار، املاک و مستغلات و ... سرمایه‌گذاری می‌کنند.

به هنگام نگارش کتاب "بازنشستگی و وظیفه در واکاوی قوانین و مقررات از آغاز تا امروز" که در آبان ماه ۱۴۰۲ توسط ناشر محترم "فوزان کتاب" به زیور چاپ آراسته شد تصمیم گرفتم بررسی و تحلیل مسائل و موضوعات خاص صندوق‌های بازنشستگی کشور (مبانی نظری، شناخت، چالش‌ها و راه حل‌ها) را در مجموعه‌ای دیگر تنظیم نمایم که در نتیجه این فکر، متن حاضر تهیه و تدوین شد. در این کتاب پس از طرح مباحث نظری مربوط به طرح‌ها و صندوق‌های بازنشستگی، تعداد ۲۱ صندوق بازنشستگی کشور (فعال و غیر فعال) معرفی شده است تا شناخت اجمالی و مبتنی بر آمار از وضعیت بازنشستگی در کشور حاصل آید.

نظام بازنشستگی کشور را در یک جمله می‌توان خلاصه کرد:

"نظام بازنشستگی ایران از نوع مزایای معین (DB) است. در این سامانه برقراری حقوق بازنشستگی بر اساس حقوق دوران اشتغال و غالباً میانگین سال‌های آخر خدمت و در مواردی با اعمال ضرایبی خاص و با لحاظ سال‌های پرداخت کسور بازنشستگی محاسبه می‌شود. تأمین منابع مالی در سامانه مزایای تعریف شده به طور عمده توسط کسور بازنشستگی (سهام کارمند و کارفرما) تحقق می‌یابد. بدین مفهوم که کسور بازنشستگی شاغلین در یک نسل، صرف پرداخت حقوق بازنشستگی نسل قبل می‌شود. این سامانه، سنتی‌ترین سامانه بازنشستگی در جهان است." (نیرومند، ۱۳۸۶)

امید است شناخت نظام بازنشتی در ایران، مطالعه سیستم‌های بازنشتی مطلوب در جهان، مقایسه نظام سنتی کشور و نظام پیشرفته جهانی، بتواند تجربیات موفق را برای اصلاح نظام بازنشتی کشور در اختیار گذاشته و مسیر بهبود وضعیت صندوق‌های بازنشتی کشور و برون رفت از ورشکستگی و تحقق صندوق‌های پایدار را فراهم سازد.

کتاب در ۹ فصل تنظیم شده است. در فصل اول مبانی نظری طرح‌های بازنشتی مورد بحث قرار گرفته است. فصل دوم به آشنایی با انواع صندوق‌های بازنشتی اختصاص یافته است. در فصل سوم عوامل موثر در سیستم بازنشتی مطلوب مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم گزارش‌های اکچوئری که وضعیت مالی صندوق‌های بازنشتی را به تصویر می کشد تشریح شده است. در فصل پنجم تحت عنوان معرفی صندوق‌های بازنشتی کشور تعداد ۲۱ صندوق بازنشتی کشور بررسی شده و آمارهای در دسترس ارائه گردیده است. (لازم به توضیح است روزآمد کردن آمار همچنان یک ضرورت است). فصل ششم به بررسی عوامل موثر در پایداری صندوق‌های بازنشتی پرداخته است. در فصل هفتم وضعیت صندوق‌های بازنشتی کشور (چالش‌ها، نتایج و رویکردهای اصلاحی) مطرح شده است. فصل هشتم به منابع و مآخذ و فصل نهم به پیوست‌ها اختصاص دارد.

امید است این کتاب بتواند برای مدیران، کارشناسان و کارمندان دستگاه‌های اجرایی و نیز همه کسانی که در حوزه مدیریت منابع انسانی و کارگزینی تلاش می‌کنند خصوصاً مدیران و کارشناسان صندوق‌های بازنشتی کشور، اعضای هیأت مدیران کانون‌های بازنشتی و همچنین دانشجویان گرایش‌های مختلف رشته‌های مدیریت خصوصاً رشته مدیریت دولتی، رشته مدیریت شهری و رشته مدیریت بیمه مفید واقع شود.

متن نهایی کتاب توسط همکار محترم آقای مهندس حسین ابوالی مطالعه شده و از نقطه نظرات ارزشمند ایشان بهره‌مند شده‌ام لذا از ایشان تقدیر و تشکر می‌شود.

در پایان از همه همکارانی که در آماده سازی و انتشار این کتاب تلاش کرده‌اند خصوصاً ناشر محترم سپاسگزاری می‌شود. از تمامی متخصصان حوزه مدیریت منابع انسانی و خصوصاً کارشناسان حرفه‌ای و متبحر صندوق‌های بازنشتی و نیز دانشجویان گرانقدر رشته‌های مدیریت و خوانندگان گرامی انتظار دارد با بزرگواری نقطه نظرهای ارشادی، پیشنهادهای اصلاحی و تکمیلی خود را از طریق ایمیل ناشر (Email: fozhanpub@yahoo.com) اعلام نمایند.

توفیقات همگان را در ارائه خدمت از خالق یکتا خواستارم.

دکتر محمد صادقی

خرداد ماه ۱۴۰۳